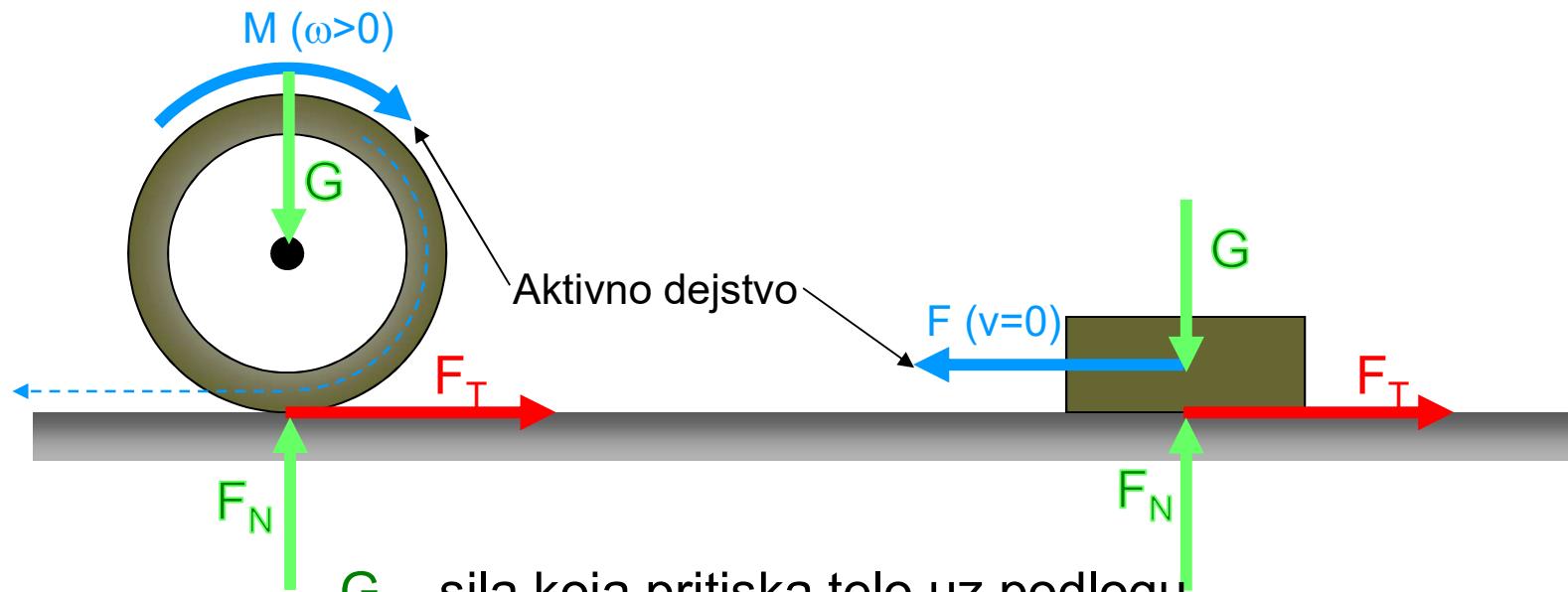

Pojam prijanjanja

Efekti dejstva trenja:

G – sila koja pritiska telo uz podlogu

$F_N = G$ – normalna reakcija podlage

M i F – aktivno dejstvo koje teži da izazove pomeranje tela

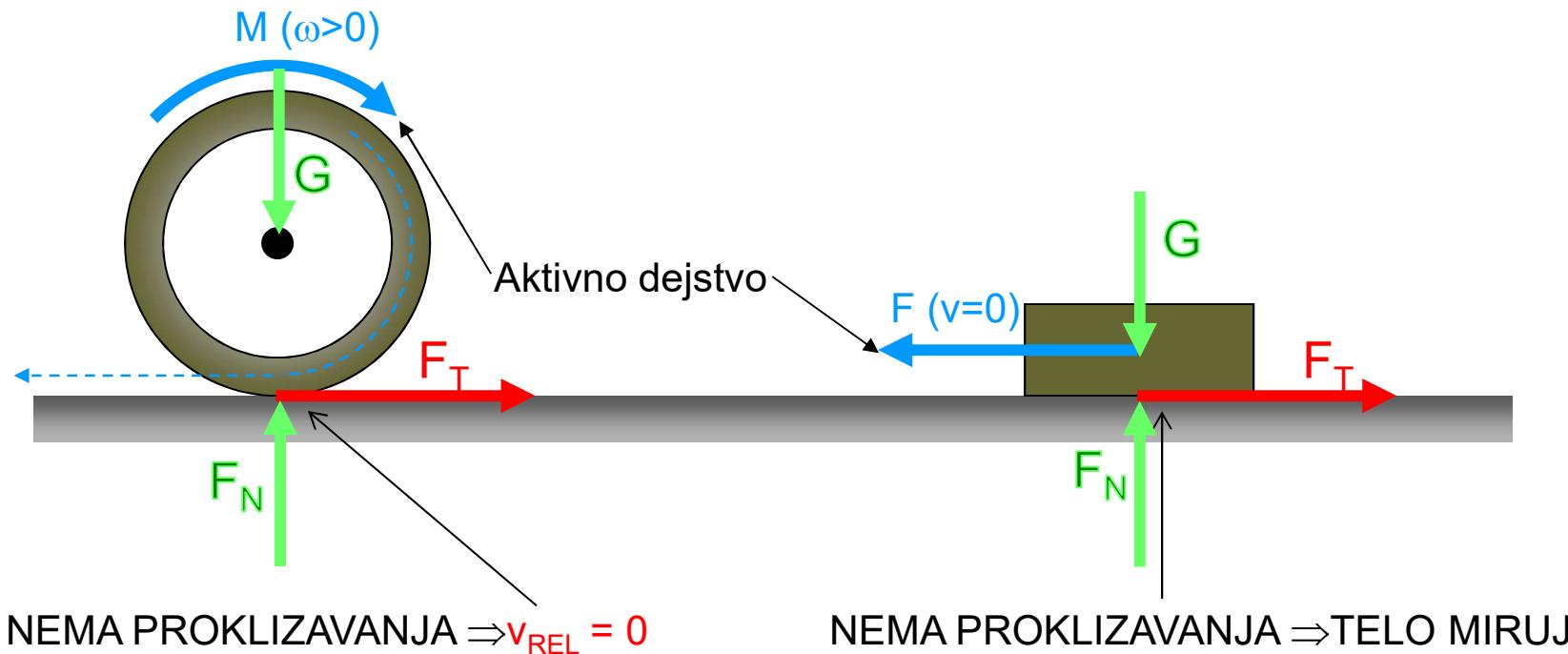
F_T – tangencijalna reakcija podlage = sila trenja

$F_T < F_{TMAX} \Rightarrow$ NEMA PROKLIZAVANJA

$F_{TMAX} = \mu \cdot G$ – pri daljem povećanju M ili F počinje proklizavanje

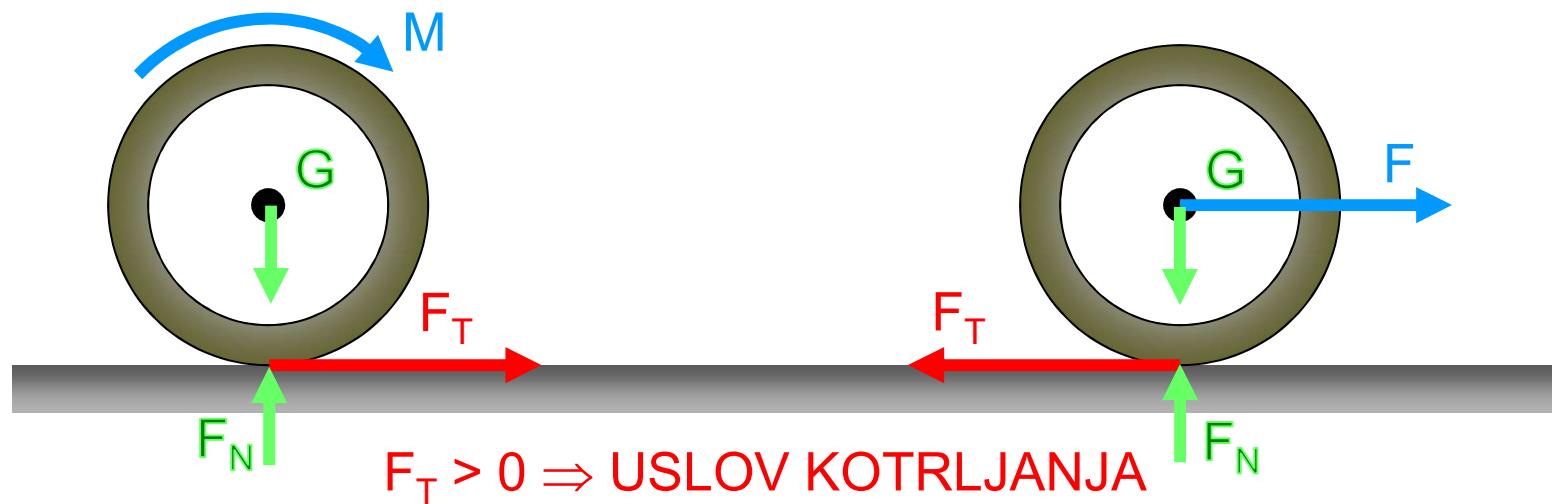
Pojam prijanjanja

Efekti dejstva trenja:

$$F_T < F_{T\text{MAX}} \Rightarrow \text{NEMA PROKLIZAVANJA}$$

Pojam prijanjanja

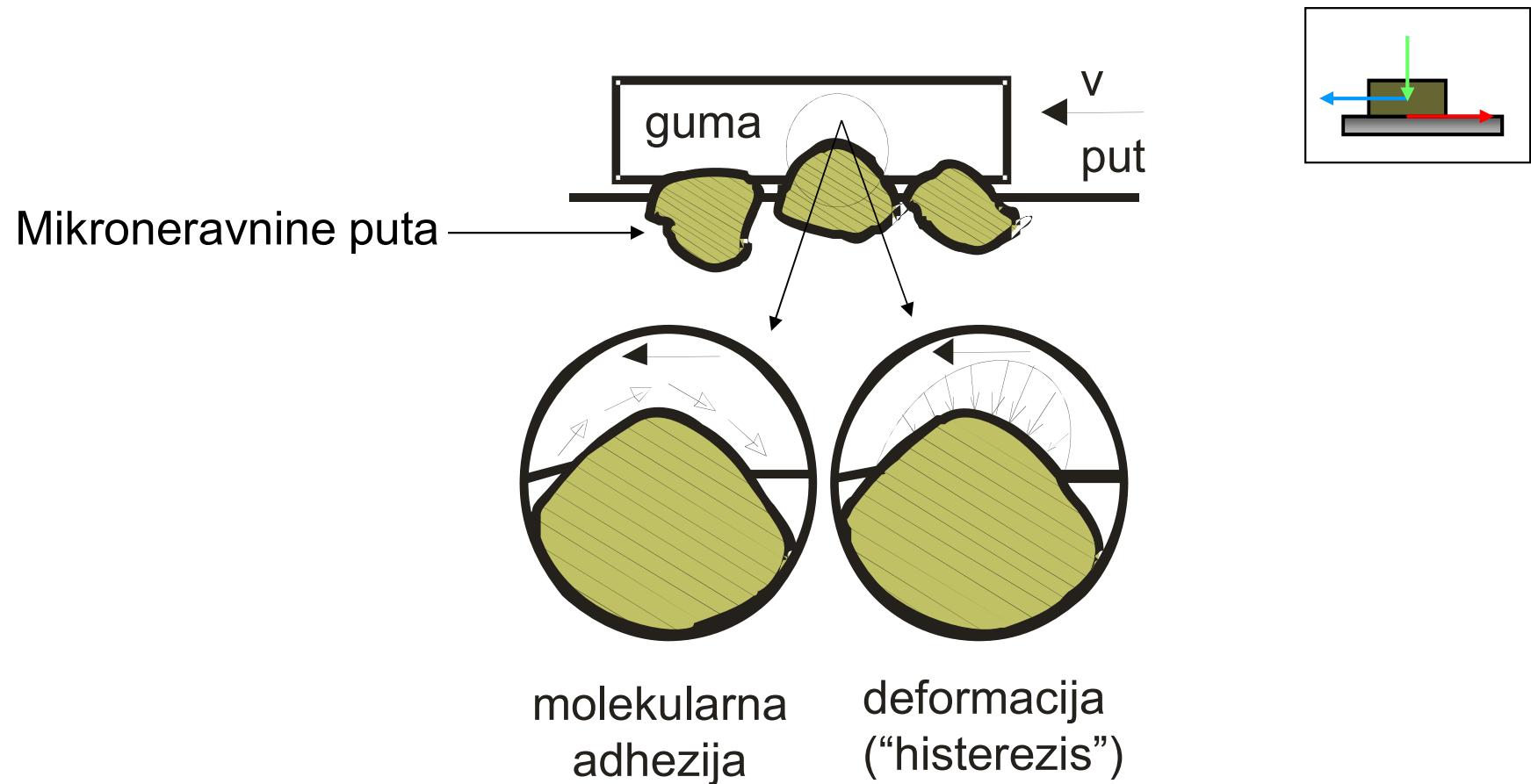

TRENJE / PRIJANJANJE IZMEĐU TOČKA I PODLOGE

- Trenje → suprotstavljanje translatornom klizanju tela po podlozi
- “PRIJANJANJE” → suprotstavljanje proklizavanju točka koji se kotrlja, bazirano na trenju između gume i podloge
- Mehanizam trenja gume ne ponaša se prema zakonu Kulonovog trenja! [detaljnije u nastavku](#)

Mehanizam trenja gume

Glavni mehanizmi koji se suprotstavljaju relativnom proklizavanju gumenog bloka u odnosu na podlogu

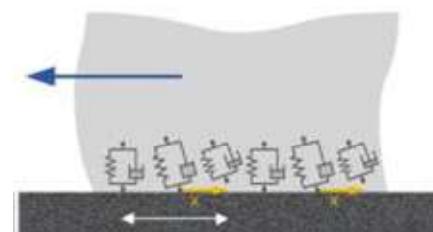

Mehanizam trenja gume

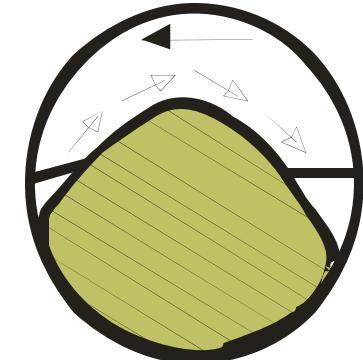
1. komponenta: molekularna adhezija

Sila međusobnog privlačenja molekula različitih materijala

Dominantna na suvoj podlozi

Izvor: Michelin

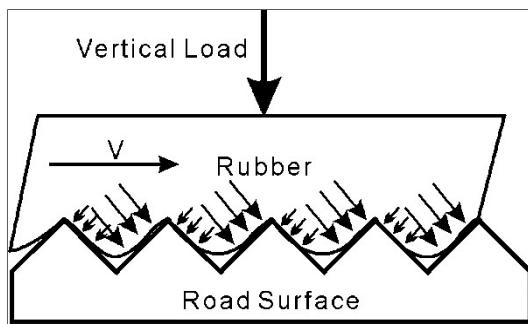
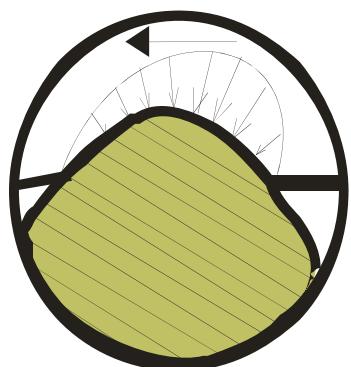

2. komponenta: histerezis

Sile pri nailasku na neravninu su zbog unutrašnjeg trenja veće nego pri silasku sa neravnine – rezultujuća reakcija podloge je usmerena suprotno od smera relativnog klizanja

Dolazi do deformacije i “zaklinjavanja” – suprotstavljanje unutrašnjeg trenja u materijalu (gumi) deformacijama pri relativnom klizanju

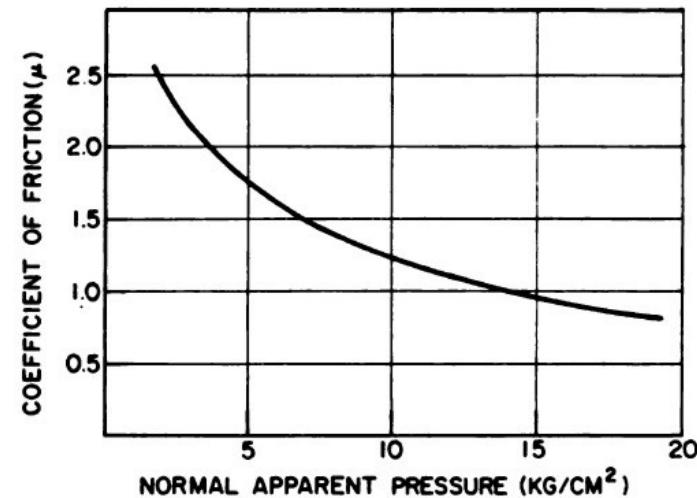
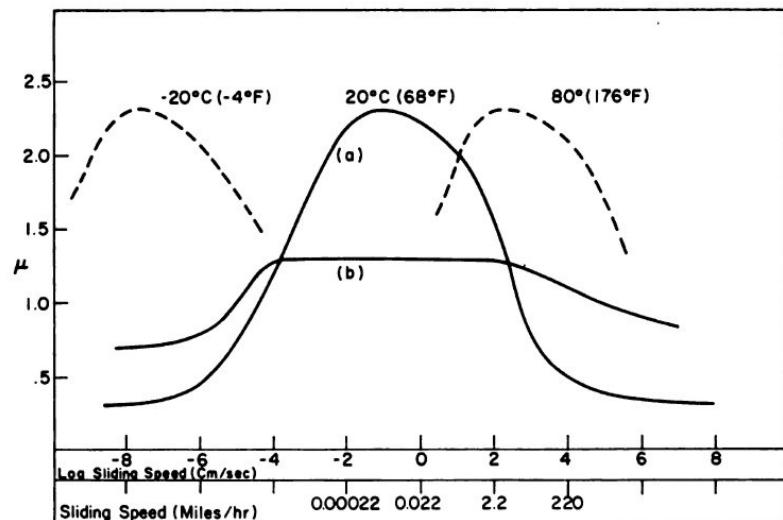
Dominantna na vlažnoj podlozi

Izvor: P. Haney: *The Racing & High-Performance Tire*

Mehanizam trenja gume

Glavni uticajni faktori: površinski pritisak, relativna brzina klizanja, temperatura

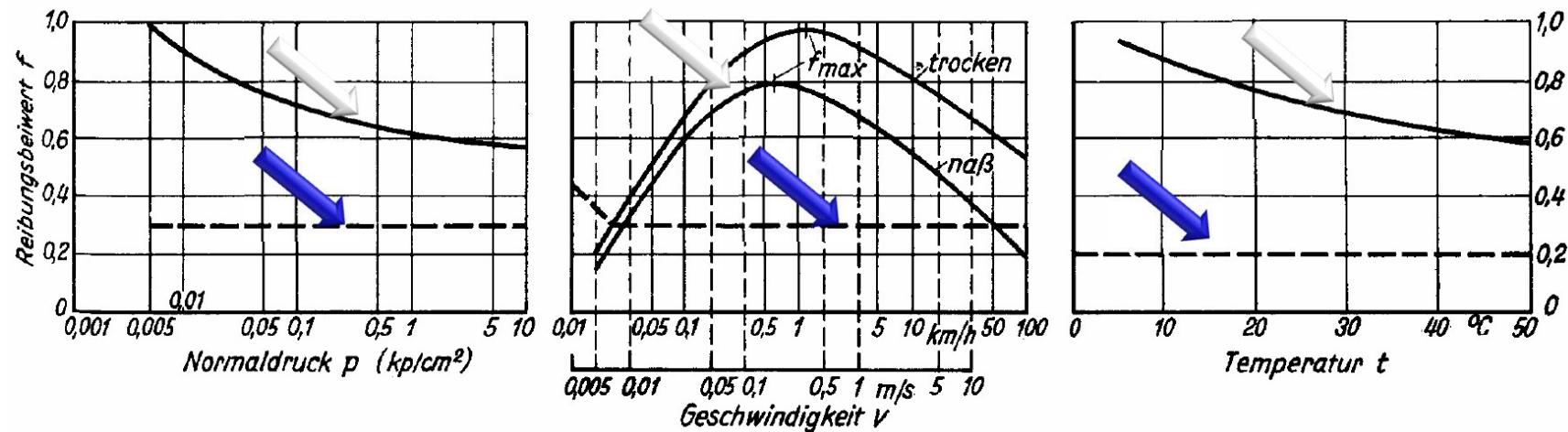
Izvor: Clark – Mechanics of Pneumatic Tires

Trenje gume tj. prijanjanje zavisi od kontaktnog pritiska tj. od velicine dodirne povrsine!

Mehanizam trenja gume

Glavni uticajni faktori: površinski pritisak, relativna brzina klizanja, temperatura

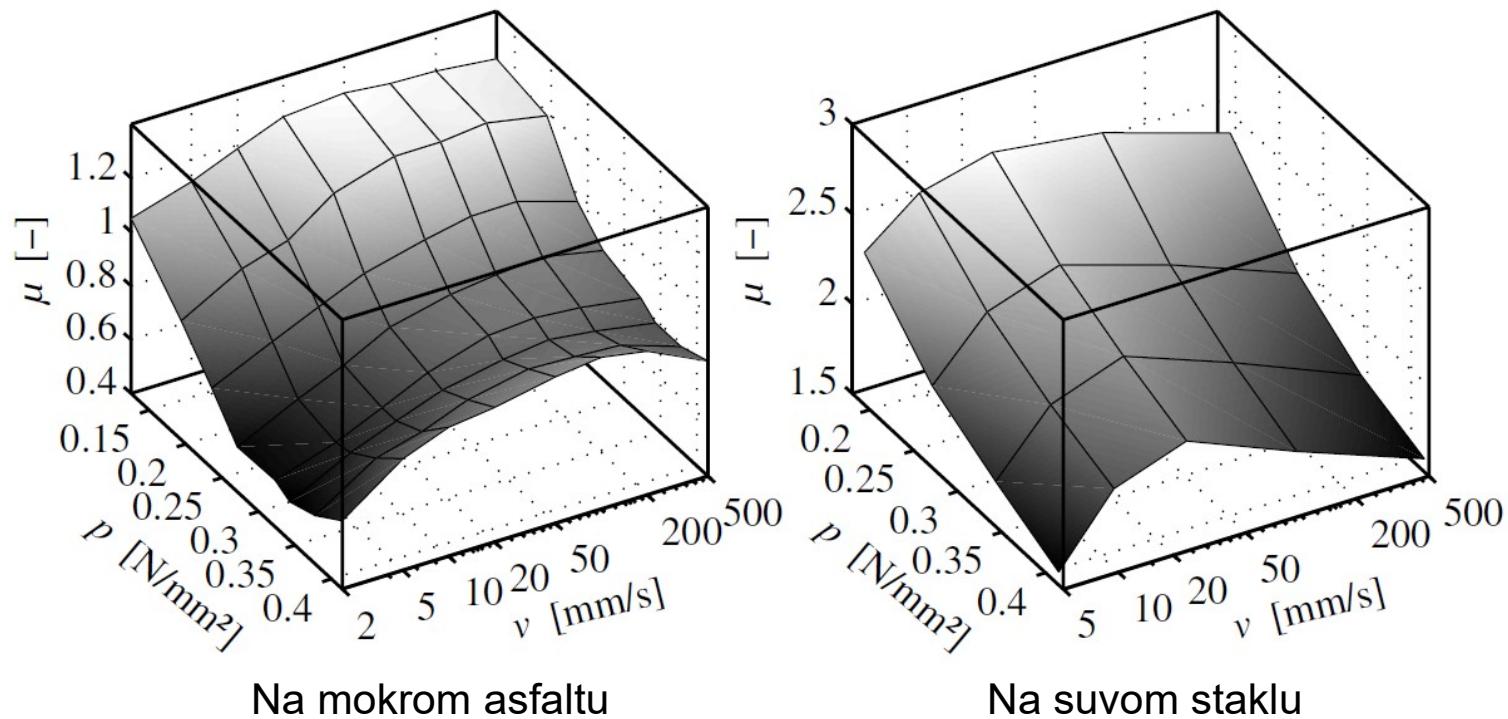
Poređenje trenja gume i Kulonovog trenja

Izvor: Lokale Effekte der Reibung zwischen Pkw-Reifen und Fahrbahn,
disertacija, Markus Fach 1999 (prema: Meyer und Kummer [84])

Mehanizam trenja gume

Koeficijent trenja gume

Izvor: Experimentelle und theoretische Untersuchungen zur Gummireibung an Profilklotzen und Dichtungen, disertacija, Markus Lindner 2005.

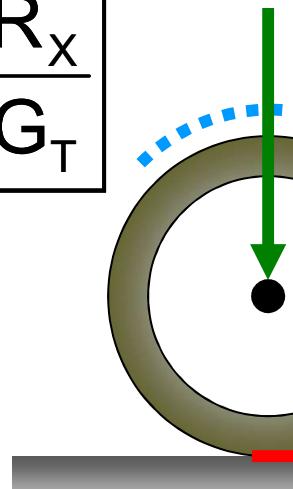
Mehanizam trenja gume

Ključni parametri prijanjanja gume na tvrdoj podlozi:

- Sastav smeše u gazećem sloju
- Relativna brzina klizanja
- Vertikalno opterećenje i raspodela kontaktnog pritiska
- Temperatura
- Odnos dezena gazećeg sloja i mikroreljefa podloge

Koeficijent prijanjanja – φ

$$\varphi = \frac{R_x}{G_T}$$

G_T – vertikalno opterećenje točka

ISO 8855:2011

Road vehicles -- Vehicle dynamics and road-holding ability -- Vocabulary

"Koeficijent uzdužne sile"

"Maksimalni koeficijent uzdužne sile"

R_x – stvarna tangencijalna reakcija

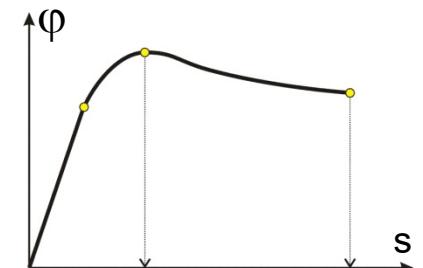
Koeficijent prijanjanja φ - mera iskorišćenja raspoložive normalne sile za realizaciju tangencijalne.

φ – u toku eksploatacije se može menjati u relativno širokim granicama

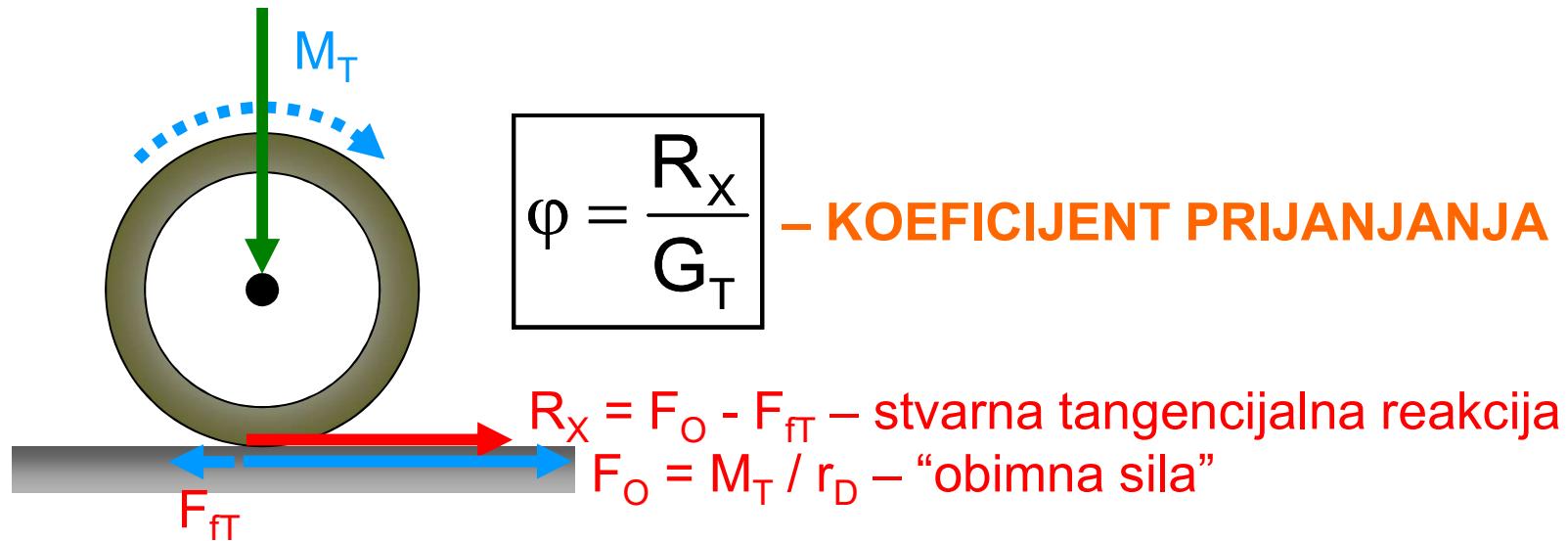
$R_x = \varphi \cdot G_T$ – tekuća vrednost t. r.

$R_{XMAX} = \varphi_{MAX} \cdot G_T$ – maksimalna moguća vrednost t. r.

φ_{MAX} – maksimalna vrednost koeficijenta prijanjanja

Koeficijent prijanjanja – φ

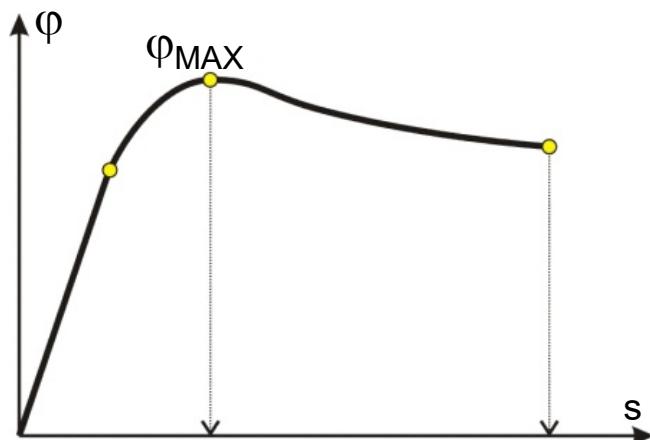

- Za velike obimne sile važi $F_O \approx R_x$ ($F_O \gg F_{fT}$)
⇒ U praksi se radi pojednostavljenja analize često usvaja:

$$F_{OMAX} \approx \varphi_{MAX} \cdot G_T$$

Koeficijent prijanjanja – φ

Koeficijent prijanjanja je **funkcija klizanja točka (s)**.

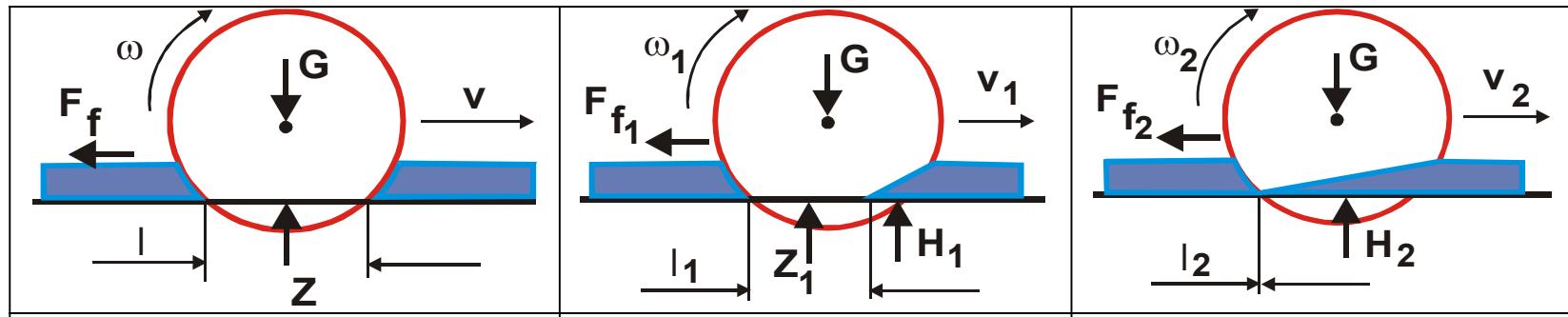
→ Detaljnije u nastavku

Akvaplaniranje

Akvaplaniranje predstavlja gubitak kontakta između pneumatika i vlažne podloge usled formiranja hidrodinamičkog klina između njih

U tom slučaju gazeći sloj pneumatika kreće se po površini vodene podloge, u horizontalnom pravcu sile su isključivo viskozne $\Rightarrow$ praktično potpuni gubitak prijanjanja

Akvaplaniranje

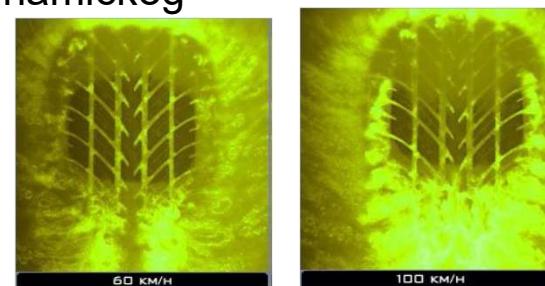

Izvor: V. Muzikravić

- Pritisak tečnosti se suprotstavlja ostvarivanju kontakta između pneumatika i podloge
- Inercijalne sile pri istiskivanju tečnosti pri većim brzinama kretanja (tj. većem ubrzaju tečnosti) otežavaju istiskivanje
- Porast brzine, porast debljine vodenog sloja $\Rightarrow$ porast tendencije za akvaplaniranjem
- Nemogućnost istiskivanja vode $\rightarrow$ formiranje hidrodinamičkog "klina" $\Rightarrow$ dinamičko akvaplaniranje
- Slaba kiša - formiranje "podmazujućeg sloja" sa prašinom i uljem na podlozi $\Rightarrow$ viskozno akvaplaniranje, brzine nastanka su manje nego kod dinamičkog

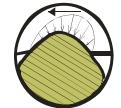
80 km/h $\Rightarrow$ 25 l/s

Izvor: khg-online.de

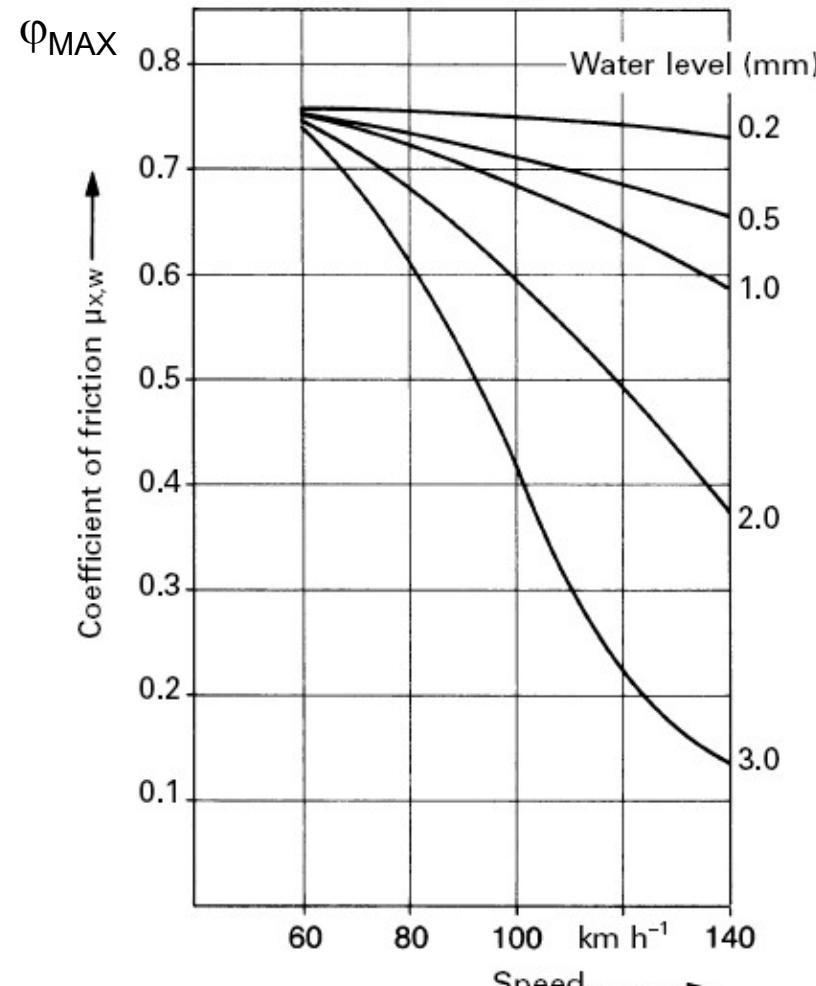

Akvaplaniranje

- Prijanje na vlažnoj podlozi ostvaruje se pretežno putem histerezisne komponente (deformacija i zaklinjavanje gume u mikroprofil podloge)
- Povišenje pritiska u pneumatiku → bolje istiskivanje vode, veća histerezisna komponenta prijanjanja
$$v_{KR} = 6,34 \cdot \sqrt{p}$$
 – kritična brzina akvaplaniranja (empirijski)
- Što razuđeniji protektor - viši lokalni kontaktni pritisci raspoloživi za istiskivanje tečnosti + veći prostor za odvođenje tečnosti
- Uticaj mikroprofila podloge: prijanjanje, mogućnost drenaže
- Uži pneumatik: viši kontaktni pritisci ⇒ efikasnije savladavanje hidrostatičkog otpota istiskivanja vode; podsticaj mehanizma histerezisa

Akvaplaniranje

Opasnost na kolotrazima!

Izvor: Reimpell

Uticaj brzine i debljine vodenog filma